

BIBLIOTECA POPULARĂ

SOCEC

BCU Cluj / Central University Library Cluj

HALIMA

SAU

O MIEȘI UNA DE NOPTI

Trad. de BARAC (1836) revăzută și întregită de EM. GĂRLEANU

Cartea II

NO

80

PREȚUL

REVISTĂ PERIODICĂ

BIBLIOTECA POPULARA SOCEC

PREȚUL ABONAMENTULUI

Pe un an (96 numere)	Lei 24
„ 6 luni (48 numere)	„ 12
„ 3 „ (24 numere)	„ 6

— Revista se trimite franco la domiciliu în toată țara. —

Abonamentele încep dela numerile 1, 25, 49 și 73

Redacția și Administrația la „Librăria SOCEC”, București.

DIN

BIBLIOTECA JUBILIARA SOCEC

au apărut:

- No. 1 *Carmen Sylva, Povestile Peleşului*
- „ 2 *Mircea Rosetti, Nuvele*
- „ 3 *Aleksandri V. Poesii popul. ale Rom. vol.*
- „ 4 „ „ „ „ „ „
- „ 5 *Const. Negruzzi, Păcatele Tinerețelor*
- „ 6 *Aleksandri V. Poesii alese.*
- „ 7 *D. Onciul, Din istoria României.*
- „ 8 *Ion Ghica, Munca, Creditul, Imprumuturile Statului.*

Fiecare volum 95 bani

BIBLIOTECA POPULARĂ
„SOCEC“

No. 80

HALIMA

SAU

O MIE ȘI UNA DE NOPTI

TRADUCERE DE

IOAN BARAC

BCU Cluj / Central University Library Cluj

REVĂZUTĂ DE

EM. GĂRLEANU

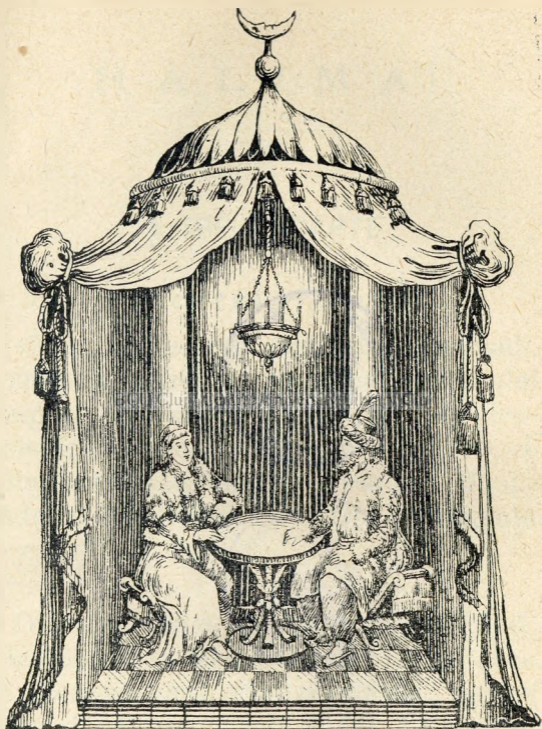
Cu o reproducere după ediția dela 1836.

Cartea II-a

BUCUREȘTI

Editura Librăriei SOCEC & Co., Săciatate Anonimă
1909

Facsimile după ediția din 1836

H A L I M A¹⁾

A TREIA NOAPTE

Pescarul și duhul

«Prea iubita mea soră, zise Dinarsadi, spune-ne, rogu-te, povestea pescarului despre care zisese-și că e atît de frumoasă, căci mult doresc să o ascult». — «Bucuros», răspunse Șeheresadi. — Și, îngăduind și sultanul, cu dragă inimă, fata începù:

Doamne, fost-a odinioară un pescar bătrîn-bătrîn, și așa de sărac cît de abea își agonisea pînea, de azi pe mîne, pentru soția și cei trei prunci ai lui. La pescuit eșea în toate diminețele, dar își făcuse

¹⁾ Vezi No. 7 al *Bibliotecii Românești-Sococ.*

obiceiul să nu-și arunce mreaja decât de patru ori pe zi.

Odată se duse de cu noapte la țărmul mării, s'a desbrăcat și și-a aruncat mreaja. Când să o tragă afară din apă, simți că ceva greu i se împotrivesc; dintru'ntăi socoti că a prins un pește mai mare, și se bucură în sine. Dar, după ce se opinti și trase mreaja afară, ce să vadă? coastele unui asin înecat, care rupseseră și mreaja. Și bietul pescar adînc se mîhni. La urma urmei, ce era să facă. Își cârpi, cum putu, mreaja, și o aruncă a doua oară cu și mai multă nădejde. Dar când a tras afară, iarăși simți o greutate mare la fundul ei, și iarăși crezu că prinsese pești din plin; numai ce bucuria-i fu în darn; că'n fundul mrejii găsi un coș de nuele plin cu năsip și noroiu.

Atunci, scîrbit de tot, a strigat pescarul:

«Ah! întîmplare! curmă-ți mînia asupra mea; nu mă mai prigonî pre mine, nenorocitul, carele mereu te rog să mă cruți. Eu am venit de acasă, spre a-mi agonisi de aici un ajutor, și tu îmi trimiți, în

schimb, moartea. Vezi bine, că eu nu am alt meșteșug cu care să mă pot hrăni, decît acesta, și cu toată silința și străduința mea, ca să-mi țiiu casa și pe cei din ea, de abea mă pot cuprinde. Dar la urma urmei, zise el, la ce m'ași mai jelui eu ție; că tu așa ești, te bucuri necăjind pe cei de treabă, svîrli în întuneric pe cei de seamă, și ajuți în schimb pe cei răi, ridicând pe cei nemernici, pe cei necinstiți».

Plîngîndu-se pescarul astfel, a lepădat coșul și, spalîndu-și mreaja de tină, a aruncat-o din nou, și din nou a tras-o afară plină de tină, de nisip și de pietre. Mare fu desnădejdea bietului pescar, și cu sufletul amărit cum nu se mai poate, se gîndi, săracul, a casă, la copiii și soția lui.

Întru aceasta iată că se luminează de zioă. Ca un bun musulman ce era, pescarul nu uită să-și facă obișnuita rugăciune, și zise așa: «Doamne, tu știi că eu numai de patru ori într'o zi îmi arunc mreaja, și iată că de trei ori am aruncat-o, fără să prind ceva. Așa, mi-a mai rămas de

încercat odată; fă, Doamne, să-mi fie marea milostivă după cum ai poruncit să fie ea cu Moisi». După ce își sfîrși rugăciunea, a aruncat mreaja și a patra oară. Și socotind că trebuie să fie mulți pești într'însa, a tras-o, cu destulă osteneală, afară din apă. Dar nici un pește nu prinsese, ci iată, în mreajă, un vas de aramă, în care, după greutate, părea să aibă ceva într'însul. Cercetîndu-l cu luare-aminte, văzù că e astupat cu plumb și pecetluit, de se vedea tiparul pecetnicului pe dânsul. Pescarul se bucură în sufletul lui, și-și făcù planul să-l vîndă la ară-mari, ca, pe preț, să-și cumpere o dimerlie de grâu, pentr' un cuptoraș de pîne.

Mai cercetînd vasul, și pe o parte și pe alta, și la un capăt și la celalt, l-a scuturat să vadă nu cumva sună ceva într'însul? Și n'a simțit nimic, fără văzînd pecetea, tot se gîndea că, cu "adevărat, trebuie să fie într'însul ceva scump. Așa, ca să-și deie sama mai bine, și-a scos cuțitașul, și, cu destulă trudă, l'a desfăcut, l-a destupat, și, întorcîndu-l cu vrana 'n

jos, văzù, cu mare mirare, că nu curgea nimica din năuntru. Atunci, întorcându-l îl puse jos, și, cum privea la el, numai ce văzù că începe să iasă dintr'însul un fum așa de gros, că-l făcù să deie trei pași înapoi. Și iată că fumul se ridică până în nori, se lăți peste fața mării și peste cea a pajiștilor, de se făcù, preste tot, ca o negură deasă. Minunându-se mûlt pescarul, de o minune ca aceasta, și văzînd că eșise tot fumul din vas afară, se puse să privească la negura ceea. Și văzù cu adîncă spaimă că negura se îngroașă, se 'nvîrtoașă, că se 'ncheagă într'un trup, că, în sfîrșit, un duh prinde ființă, un duh de două ori mai mare decît un uriaș. Bietul pescar vrù să fugă de spaimă, dar atîta îl îngrozise lucrul acesta, că nu putu să-și urnească nici un picior din loc. Iar duhul prinse a striga: «Solomoane, Solomoane, mare prooroc a lui Dumnezeu, iartă-mă, iartă-mă! că nu-ți voiu mai călca voia, și toate poruncile ți le voiu împlini»...

Dar Șeherasadi văzînd că se face zioă, sfîrși de povestit.

Iar Dinarsadi îi zise: «Soro, nimeni nu-și poate ține cuvîntul mai bine de cum ți l'ai ținut tu acuma, căci povestea aceasta, negreșit că e mai frumoasă decît cele dintăi. «Surioară, i-a răspuns Șeherasadi, ba vei mai auzi niște lucruri cari cu mult mai presus decît aceste te vor mira, dacă mă va îngădui Sultanul, Domnul și stăpînul meu, să ți le povestesc».

Dar Șahriar poftea încă și mai mult să asculte mersul povestii, și așa, mai amînă încă o zi moartea lui Șeheresadi.

A PATRA NOAPTE

În dimineața următoare, Dinarsadi sculă pre soră-sa, rugînd-o, să spuie mai încolo povestea Pescarului cu duhul. Iar sultanul adăogă: că vrea să știe anume ce avusese duhul cu Solomon. Șeheresadi urmâ:

Doamne, pescarul viindu-și în fire, dar

nepricepînd graiul duhului, i-a zis : — «Duhule semet, ce grăești tu? că decînd murit-a Solomon, proorocul lui Dumnezeu, au trecut preste optsprezece sute de ani, iar noi suntem acuma, aici, la sfîrșitul zilelor; mai bine spune-mi mie, tu, duhule, la ce fost-ai tu închis în vasul acela?» Atunci duhul, plin de semeție, i-a răspuns lui : — «Grăește mai umilit cu mine, că ai fost prea îndrăsneț să-mi vorbești cum mi-ai vorbit». «Bine, răspunse pescarul, — dar mai bine ar fi fost să te numesc o arătare a întîmplării?» — «Eu atîta îți spun, adăogă duhul, umilește-te, pînă ce nu te voiu omorî spre învătătura învătăturilor». «De ce să mă omori, au uitat-ai că eu sunt acela care te-am scăpat din închi-soarea cea neîncăpătoare a ta?» — «Ba nu am uitat, răspunse duhul, însă fapta aceea nu mă oprește să te omor, ci numai o îngăduință să-ți las: să-ți alegi singur felul morții de care vei muri». Iar sărmanul pescar îngănâ: «Au ce rău ți-am făcut ție, duhule; doară cu aceea vrei să-mi răsplătești binele ce ți-am făcut?» — «Nu

pot face într'alt chip, zise duhul, și ca să fii încredințat, să-mi ascuți povestea mea :

«Eu sînt dintr'acele duhuri cari se împotriveau lui Dumnezeu. Toate celelalte duhuri s'au închinat marelui Solomon, și i s'au supus lui. Numai eu și cu Sacăr am fost acei cari n'am voit a ne pleca. Așa, ca să ne răsplătească proorocul după cum trebuia, a poruncit acel puternic împărat sfetnicului său, Asaf, și m'a dus înaintea scaunului Domnului a tot stăpînitorul. Solomon, fiul lui David, mi-a poruncit atunci să mă las de viața ce dusesem până atuncea, și, cunoscîndu-i puterea, să mă supui poruncilor lui. Dar eu n'am vrut nici într'un chip a mă supune, și mai bucuros am fost să mă împotrivesc mîniei lui decît să-i fac jurămîntul spre păstrarea credinței ce-mi cerea. Spre pedeapsă m'a închis în vasul acela, și, ca să fie încredințat că n'o să scap, și-a pus însuș pecetea lui pe capacul cel de plumb în care eră săpat numele prea înalt al lui Dumnezeu. Apoi, făcînd lucrul acesta, a dat vasul în mîna unui

duh, supus de-al lui, și i-a poruncit să-l svîrle 'n mare, poruncă ce, spre osînda mea cea mare, s'a și îndeplinit. În veacul cel dintăi al închisorii mele, m'am jurat, că pe cine mă va scăpa până la sfîrșitul aceluî veleat, îl voiu îmbogăți până și după moartea lui. Dar sorocul trecu și nimeni nu mă ajută. În veleatul cel de-al doilea, făcui jurămîntul, că ori cine mă va slobozi de acolo, toate vistieriile pămîntului i le voiu deschide; dar n'avui noroc. În cel de-al treilea veleat, am făgăduit, că celui de mă va scăpa de-acolo, îl voiu preface într'un puternic împărat, și, ca un duh, veșnic voiu fi drept călăuză lîngă dînsul, și pre fiecare zi, cîte trei lucruri dintre cele ce i-ar pofti inima îi voiu îndeplinî, — dar nici de data aceasta nu mi s'a îndeplinit dorința; și rămas-am tot în starea aceea. Văzînd asta, și înciudîndu-mă, cum nu se mai poate o mai mare ciudă, m'am jurat, că oricine mă va scoate de atunci înainte, morții să-l dau, și că nici-o îngăduire alta să nu-i îngădui, decît să-și aleagă felul morții de care vrea să moară.

Așa dară de vreme ce tu ai fost acela care m'ai scos acum de aici, alegeți cu ce moarte voești să te omor».

Cuvintele aceste întristă foarte mult pe bietul pescar, și strigă: «Ah! nefericit ce sînt; să vin eu aicea ca să fac un bine ca acesta unui nemulțămitor! Te rog, gîndește-te, duhule, la nedreptatea cea mare, și-ți leapădă jurămîntul tău cel nebun. Iarta-mă, ca să te poată ierta Dumnezeu și pe tine; că de-mi vei lăsa viața cu milă, și Dumnezeu te va păzi de toate bîntuelile rele ce amerință asupra vieții tale». — «Ba, răspunse duhul, că moartea ta e hotărîtă; numai să-ți alegi cu ce moarte vrei să te omor».

Pescarul văzînd că duhul s'a hotărît cu tot dinadinsul să-l omoare s'a mîhnit foarte, — nu atît pentru sine cît pentru cei trei prunci ai lui ce-i avea acasă, — și începù să se tînguie de nenorocirea în care avea să-i asvîrle moartea lui. Așa, s'a mai încercat să îmblînzească pe duh, zicînd: «Vai, duhule, fie-ți milă de mine, pentru ceea ce ți-am făcut și eu ție.»—«Spusu-ți-am răs-

punse duhul, că tocmai aceea e și pricina pentru care caut să te omor». Iar pescarul strigă: «Neauzit lucru e și acesta, că vrei să răsplătești binele prin rău. Adevărată e dar zisa cea veche care zice: «Fă bine dacă vrei să auzi rău». Și mai adăogă pescarul: «Gîndeam până adineoară că nu va fi așa precum zici, dar văz că nimic din dreptate și înțelepciune nu bagi în seamă, și, înfricoșat, cunosc acum tot dinadinsul tău». Atunci duhul îi rupse vorba, zicîndu-i: «Nu-ți mai pierde vremea, omule; că nici o înțelepciune din lume, și nici o jăluire de-a ta nu m'ar întoarce dela cugetulși hotărîrea mea; hai gîndește-te odată, spune-mi, în ce chip vrei să te omor».

Te minunezi ce învață nevoia pe om să scornească! Așa, și pescarul, s'a apucat să iscodească un vicleșug, și spuse: «Dacă e așa, duhule, eu mă las în voia lui Dumnezeu. Și mai'nainte de a-mi alege singur chipul morții mele, te jur pre tine, pre numele cel mare și sfînt al lui Dumnezeu, ce este săpat în pecetea

proorocului Solomon, fiul lui David, să-mi dai răspuns la ce te voiu întreba eu :

Fiind jurat, în așa chip, să spue adevărul, duhul începù să tremure, și zise : «Haide, întreabă-mă, nu zăbovi mai mult».

Atunci iată că se face zioă și Șeherasadi tăcù. «Soro, îi zise Dinarsadi, cu adevărat că cu cât povestești mai mult, cu atît faci mai mare poftă omului să te asculte, și nădăjduesc că măritul Sultan nu te va omorî, până nu va auzi, ca și mine, sfîrșitul povestirii pescarului». Iar Șeherasadi răspunse : «Facă-se voia măritului meu stăpîn».

Iar Sultanul vrînd, cu adevărat, să asculte și dînsul sfîrșitul povestei, mai dăruî cu o zi vieața Sultanei.

A CINCEA NOAPTE

De către zioă, Dinarsadi, deșteptă pe sora-sa cu obișnuitele cuvinte, zicîndu-i :

«Rogu-te, soro dragă, dă mai departe povestea pescarului de unde ai fost lăsat-o eri».

Șeherasadi primì, bucuroasă :

Pescarul nu zăbovi mai mult și întrebă pe duh : — «Ași voi să știu, duhule, fost-ai tu, cu adevărat, în vasul acesta, și poți mărturisi aceasta?» — Pot, a răspuns duhul, pot mărturisi pre acest înalt și mărit nume, că eu am fost într'insul, eu cu adevărat». — «Ba, ce să-ți spun, zise pescarul, eu nu pot nici într'un chip crede aceasta, căci în vasul acesta nici măcar un picior de-al tău n'a putut încăpea; așa dar cum se poate să fi fost tu, întreg, într'insul?» — «Ba eu mă jur ție, zise duhul, că eu într'insul am fost, așa, întreg, după cum mă văd ochii tăi; ei, spune-mi, tot nu mă crezi după jurământul mare ce ți-am jurat?» — «Cu adevărat nu te pot crede, răspunse pescarul, de nu-mi vei arăta în faptă, să o văz cu luminile ochilor mei».

Atunci s'a risipit trupul duhului, de s'a făcut un fum, care, ca și mai nainte, s'a întins preste țărmurile și cuprinsul mării, apoi s'a tras tot în vasul acela, cu încetul, până ce n'a mai rămas nimic afară. Și, îndată, a răsunat de acolo, afară, un glas către pescar, grăind: «Vezi acum, necredinciosule, că sint iarăși, aici, în în vas? și acum crezi-mă?»

Dar pescarul în loc să-i răspundă, a luat, repede, capacul cel de plumb, și a încuiat vasul cu pecetea, cum fusese dintr'untăi, și i-a zis duhului: «Aici ai fost, aici să rămîi, că acuma ți-a venit și rîndul tău să te rogi de mine; și să faci bine să-mi spui tu acuma în ce chip vrei să te omor eu pe tine? Ba. nu, se răs-gîndi pescarul, mai bine te-oiu arunca iarăși în apele mării, de unde te-am fost scos. Apoi o să-mi fac o colibă, ici, pe țarm, să pot spune la toți pescarii ce vor veni aici să-și arunce mreжіle, să nu mai scoată afară un duh așa de rău și de cumplit, carele s'a jurat că cine-l va scoate

din fundul mării și-l va slobozi, de mîna lui să moară».

Auzind acestea, duhul își puse toate puterile doar va eși afară, dar n'a fost chip, căci pecetea lui Solomon, fiul lui David, nu-i îngădui aceasta. Văzînd dar, duhul, că acuma e în puterea pescarului, și-a muiat mînia, și a 'nceput a grăi c'un glas tare jalnic: «Pescarule, să nu cumva să faci ceea ce-ai zis; că eu am glumit numai cu tine». — «Ei, duhule, i-a răspuns atunci pescarul, tu, acela, care cu o clipă mai nainte erai mai marele tuturor duhurilor, acum ești cel mai mic! Să știi că nimica nu-ți apără vicleșugurile tale, și trebuie să te duci iarăși afund, în mare. Că după cum ai stat tu acolo, de atîtea veacuri, precum mi-ai spus, tot așa vei putea sta și de acum înainte, până la a doua venire. Căci eu doar te-am rugat, în numele lui Dumnezeu, să nu-mi răpești vieța, și nu ai vrut să-mi iai rugăciunea în seamă; așa dar vreau să-ți răsplătesc și eu, una pentru alta, ca unui nemulțămitoriu și rău, ce ești».

Iar duhul căută, fel și chip, să moaie inima pescarului: — «Deschide vasul, zise el, și mă scapă de aici, căci îți făgăduesc că te voiu mulțumi cum ți se și cuvine». Dar pescarul zise: «Ești un viclean, și-un duh asupritor; căci vrednic de moarte eram eu după ce-ți făcusem binele acela? Așa că dacă ași fi acuma atita de prost să mă încred în vorbele tale, tu ai face cu mine ce a făcut un împărat grecesc cu doftorul lui, cu Duban. Asta-i o poveste pe care ți-o voiu spune; ascultă-mă:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Povestea Craiului grecesc și a doftorului Duban

În țara Suman, în Persia, stăpînea un craiu, și supușii lui erau Greci. Acù, craiul s'a fost îmbolnăvit de lepră, și doftorii lui, după ce au încercat toate mijlocirile doftoriilor în zădar, fără să-l poată tămădui, n'au știut ce anume leacuri să-i mai rînduiască. Iată însă că sosește la curtea lui, un doftor foarte iscusit, anume Duban, carele și-a fost luat toată știința

lui din cărțile grecești, turcești, arabi-cești și latinești. În afară de aceasta mai era desăvârșit de procopsit întru înțelepciunea lumii aceștia, și cunoștea cum nu se putea mai bine, toate ierburile pământului, și bune și rele, știind anume de ce trebuință era zeama fiecăreia din ele.

Așa, cînd a aflat el de boala Craiului, și că doftorii lui l'au părăsit, s'a îmbrăcat în straiuri scumpe, acoperite de podoabe, și a căutat prilej să se înfățișeze craiului. Iar cînd s'a înfățișat, așa i-a grăit: «Craiule, nu-i doftorie pre lume pre care eu să n'o cunosc; și așa le știu și pre acele cu care doftorii tăi te-au doftorit, și nu te-au putut vindeca de lepră: însă de vei binevoi să-mi primești slujba mea, eu mă leg să te tămăduiesc fără băuturi și fără legături».

Auzind craiul așa făgăduință, i-a răspuns doftorului:—«Dacă ești tu un om așa de priceput, încît să poți face ceea ce zici, îți făgăduiesc să te îmbogățesc și pre tine și pre tot neamul tău. Și'n afară de daturile cu care te voiu dărui, vei rămînea

cel mai iubit aproape al meu». — «Așa Doamne!» i-a răspuns doftorul, eu am nădejdea toată în Dumnezeu; chiar mine o să încep să lucrez, cum știu din învățătura măestriei mele».

După asta doftorul s'a întors la sălașul lui, și a făcut un buzdugan pentru jocul cuglelor, și i-a găurit coada pe dinăutru, și a turnat în gaura aceea zeama cu care vroia să vindece pe Craiu. Apoi a făcut și o cuglă, așa cum s'a priceput el, și, dimineata, s'a dus la Craiu, s'a aruncat la picioarele lui, sărutînd pămîntul, așa după cum se obișnuște la dînșii.

Într'aceasta Șeherasadi văzu că se face ziuă, și tăcù.

Iar Dinarsadi zise: «Cu adevărat, surioară, nu știu de unde mai găsești tu atîtea povestiri frumoase să mai povestești». — «E-he! soră scumpă, îi răspunse Șeherasadi, ce ai putea să ascuți mine e cu mult mai presus de ce ai ascultat până azi; numai de va binevoi domnul

meu, Sultanul, să-mi mai lungească viața. Șahriar, era și el prins de apa povestirii, și, dorind să asculte înainte, îi mai dăruî o zi. Și așa venî

A ȘASEA NOAPTE

Șeheresadi începù :

După ce doftorul Duban se ridică de la picioarele a-tot-puternicului Craiu, l'a sfătuit cum că ar fi mai de folos ca înălțimea lui să încalice calul, și să meargă la jocul unde se joacă cuglele. Și făcînd așa Craiul, a încălecat, iar doftorul i-a dat buzduganul gătit în mină, și i-a zis să bată cu el cuglele necurmat, până ce îi va asuda mîna și trupul său sudoare multă, și, după ce se va încălzi, de mîna sa, doftoria ce a vărsat el în coada buzduganului, atunci dînsa îi va cuprinde tot trupul, și dacă va asuda bine, să nu se mai joace, să vie acasă, să intre în baie, să puie să-l spele și să-l frece bine, apoi

să se culce 'n pat, și a doua zi, dimineață, se va scula sănătos.

Așa, luînd Craiul buzduganul, a bătut cuglele, cari, bătîndu-i-le oameni lui înapoi spre dînsul, și el iarăși îndărăt, spre ei, i-a asudat mîna și tot trupul, așa după cum a lucrat leacurile pe care le băgase doftorul în coada buzduganului. Atunci și-a curmat Craiul jocul, și, întorcîndu-se în palatul său a urmat, negreșit, învățătura doftorului, și s'a băgat în baie, iar apoi, culcîndu-se în pat, a doua zi s'a sculat sănătos, și cu mare mirare bucurîndu-se, s'a văzut curățit de lepră. Iar trupul i se făcuse atît de curat, ca și cînd nici odată nu i-ar fi fost pielea bolnavă de acea cumplită boală. Apoi, îndată după ce s'a îmbrăcat, a intrat în sala împărăției, s'a suit în scaun, și a chemat pre toți curteni săi cari doreau să-l vază cînd auziră că s'a tămăduit. Adu-nîndu-se ei, l-au văzut că e desăvîrșit vindecat, lucru pentru care mai toți s'au arătat cu cea mai mare bucurie către dînsul.

Atunci intră doftorul Duban în sală, și aruncându-se la picioarele scaunului împărătesc, a atins pământul cu obrazul. Craiul l-a chemat, și l-a așezat alături de el, și l-a arătat întregii adunări, cu laude, după vrednicia lui. Iar în ziua aceea, punând Craiul în rînduială toate treburile curții sale, a poftit pe doftor la masă, de a prînzit numai cu dînsul.

Dar craiul cel grecesc nu s'a îndestulat a pofti numai pe doftor la masă, ci, după aceea, l'a îmbrăcat cu o haină lungă, scumpă, după cum eră obiceiul a se purta la curtea sa, iar, pe deasupra, i-a mai dat și două mii de țechini. În sfîrșit, craiul, nu știa cum să-l mai mulțumească, și cu ce să-l mai dăruiască.

Craiul însă aveà un vizir mare, care erà un om zavistnic, că, din firea lui — vizirul, aveà patima tuturor răutăților. Acesta nu puteà să vadă cu ochi buni darurile ce se tot făcea doftorului, iar vrednicia acestuia îi întunecà mintea de ură; încît se și hotărî să întoarcă dragostea sultanului dela binefăcătorul său.

Cu acel cuget s'a dus în taină la Craiu, și i-a împărtășit o născocire, că anume: «primejdios lucru este unui Craiu a se încredința cu totul unui om, pre carele nici nu-l cunoaște bine; că așa, înălțimea lui, îngrămădește pe capul doftorului toate bunătățile din lume, și-i dă toată încrederea, fără să știe că el nu-i decît un vînzătoriu, carele a căutat să intre în curtea sa, doar a-i află prilej să-l nimească».

— «Pe ce anume te sprijini, de-mi grăești mie așa», l-a întrebat Craiul? Socotește-te bine, că grăești doară Domnului și stăpînului tău, și ceiace spui nu e de crezut. — «Doamne, a zis vizirul, eu sunt încredințat desăvîrșit despre lucrul acesta ce am venit a-ți destăinui. Nu te lăsa în voia unui lucru primejdios. Dacă Înălțimea ta dormi pe o ureche, datoria mea e să te deștept; căci doftorul Duban e venit de departe, din țara Grecească, și numai de aceea a venit el tocmai aici, ca să-și îplinească scopul.»

— «Bà, bà, vizirule, a răspuns Craiul,

eu sunt încredințat că omul acesta pe care-l pîrăști tu că-i necredincios și vînzător, este omul cel mai înțelept și mai bun decît toți; și pre nimeni altul ca pre dînsul nu pot iubi. Tu știi prin ce mijloc, cu ce lucru de mirare m'a vindecat de lepră, — apoi dacă ar umblă el să-mi ridice viața pentru ce mi-ar fi prelungit-o! De ce m'a scăpat, când putea să mă lese, așa, în nevoia în care eram, și cînd eu nu mă puteam păzi de dînsul, și viața-mi eră trecută de jumătate. Așa dară să încetezi a mai aduce prepus nedrept, ci mai bine să-l socotești și tu cum însumi fac. Iar de astăzi înainte vreau să-i rînduiască, pe toată viața, câteo mie de țechini pe lună. Măcar dacă mi-ași împărți întreaga bogăție cu dînsul tot n'aș putea să-i mulțumesc îndestul pentru binele ce mi-a făcut. După cît înțeleg, vrednicia lui te-a pornit să-l pizmuești, dar să nu socotești că eu oiu fi așa de slab să-i fac vreo nedreptate, căci îmi amintesc ce grăiau vizirii către domnul și stăpînul

lor, către Craiul Sindbad, spre a-l împiedica să nu-și ucidă pre fiul său.

«Însă, Doamne! zise Șeherasadi, iată că se face zioă, și n'oiu mai putea povesti mai departe.» — «Ce păcat, zise Dinarsadi, tocmai acum cînd începusem să îndrăgesc Craiul pentru tăria cu care depărtase prepusele marelui Vizir». Iar Șeherasadi i-a răspuns:

«— Dacă lauzi astăzi statornicia Craiului, mîne vei defăimă slăbiciunea lui, de-mi va îngădui Domnul și Sultanul meu, să pot duce mai departe firul povestirii.» Iar sultanul, dornic și el, să afle slăbiciunea Craiului, a mai înădit cu o zi, viața Sultanei.

Și așa s'a scoborît peste pămînt și

A ȘAPTEA NOAPTE:

«Soră-mea, grăi Dinarsadi, ard de nerăbdare să ascult mai departe povestea Craiului; căci tu i-ai curmat firul tocmai

cînd dînsul întărea mai vîrtos nevino-văția doftorului Duban» — «Îmi aduc prea bine aminte, surioară, unde am rămas. Dar vezi că vizirul a grăit Craiului: «Doamne, mă rog vouă de iertare, dacă îndrăznesc a te întrebă ce au grăit vizirii Craiului Sindband, ca să-l întorcă să nu-și omoare pre fiul său?» Atunci Craiul a vrut să-i împlinească pofta, și a 'nceput să-i spuie:

Povestea celor patruzeci de Viziri

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Odinioară stăpînea în Persida un împărat puternic anume Sindbad; întreaga Asie eră supt ascultarea lui; acesta eră cel mai bogat Craiu de pe pămînt, și virtutea trupului lui se asemănă cu a-tot-puternicia lui,—căci dacă l-ar fi stăpînit lăcomia după puterea lumii, toată o ar fi biruit-o. Însă fiind el îndestulat a stăpîni țările cele mai bune și mănoase, nu socotea a face silă vecinilor săi. El nu aveà alt cuget decît spre binele noroadelor sale, cari se simțeau atît de fericite, că-i binecuvîntau împărăția; iar celelalte noroade se căiau

că nu puteau și ele fi supt oblăduirea Craiului acestuia, după cum poșteau.

Acest mare și puternic stăpînitor avea un fiu, de care se minunau toți. Pe fiu îl chemă Nurghehan, ceea ce înseamnă: *lumina lumii*. Acest prinț avea trupul înzestrat cu darurile cele mai strălucite. Iar de învățătură tot așa: scria în multe limbi ale pămîntului, și mai nu era o știință care să nu o fi știut el, sau măcar ceva dintr'însa să nu-i fie cunoscut. El avea chipul maicei sale, pe care lumea o asemănă cu frumusețile Cașmirei. Sinbad iubise foarte mult pre împărăteasa lui; iubirea aceasta o dovedise el cu durerea inimii lui, cînd, îmbolnăvindu-se împărăteasa și murind, el a jelit-o îndelungată vreme. Numai într'un tîrziu s'a mîngîiat prin dragostea unei soții nouă, care-l făcù să mai uite pe cea dintăi.

Așa, Sinbad, s'a căsătorit cu o princesă numită Hansadi, care nume, în limba perseană, înseamnă: *fică de împărat*. Și cu dreptul era fata unui împărat vecin. Hansadi era frumoasă și cu duh;

decît nu-și putea înfrîna patima dragostei. Și nu se putea uita la prințul Nurghehan, fără a nu se aprinde de dragostea cea mai fierbinte pentru el. Așa că, doborîta de patima ei, se hotărî să-și deschidă inima prințului, cînd va afla prilejul pentru aceasta.

În vremea asta Nurghehan se afundase tot mai mult în tainele învățăturilor, făcînd mult spor în știința stelelor, care-l învăța dascălul lui, numit Abușamar, cel mai învățat cunoscător din Asia al stelelor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Acest om procopsit a căutat odată în stele, soarta prințului și ucenicului său, și a citit cum că îl amenință o nenorocire înfricoșată, și i-a zis lui: «Prințule, eu am întregit steaua ta, și puțină bucurie am aflat pentru tine; căci îți stă în preajmă o grozavă întîmplare, pentru care rău mă doare sufletul în mine.»

Auzind aceasta Nurghehan s'a îngălbenit, iar dascălul a căutat să-l mîngîie, zicîndu-i: «— Să nu gîndești că dragostea și înțelepciunea mea vor slăbi în fața

primejdiilor tale cele vrăjmașe ce te amenință; perirea ta cu adevărat e scrisă 'n stele, dar nu e cu neputință a o ocoli. Cărțile și meșteșugul meu mi-a arătat mijlocul acesta. Iată ce trebuie să faci: tu să te prefaci mut vreme de patruzeci de zile, ca la tot ce te va întrebă în acest răstimp cineva nimica să nu le răspunzi; și orice ți se va întâmpla să te ferești a curmă tăcerea aceasta de care atirună și viața ta.»

Și a făgăduit prințul că va tăcea molcum, patruzeci de zile. După ce Nurghehan a făcut acest legământ, dascălul au scris 99 de nume ce le adaogă Mahomedanii lângă acel al lui Dumnezeu, și i le-a legat de gât. Apoi învățatul s'a ascuns într'o peșteră în adâncul pământului, ca să nu fie silit să descopere împăratului ceva ce nu voiă el.

Sindband, care nu putea răbdă să treacă vreme multă fără să-și vadă pre fiul său, l-a chemat și, întrebându-l despre multe lucruri, prințul nu-i răspunse nimică.

Atunci, împăratul mirându-se, a strigat:

«O! fiul meu; pentru ce nu grăești, ori ți-ai pierdut graiul? Cine ce ți-au făcut? ce-ai pățit? risipește-mi neodihna ce-mi pricinuește tăcerea ta.» Dar cuvintele aceste nu folosì cu nimica pe împărat, ci prințul căută trist asupra tatălui său, și, pironindu-și apoi ochii în pământ, nici o vorbă nu grăi.

Deci a zis împăratul, către slujitorul fiului său, să-l ducă în casa mașterii lui, în casa împărătesii, căci prințul trebuie să aibă o supărare ascunsă, și că poate către dînsa își va deschide inima.

Așà, după porunca a-tot stăpînitorului împărat, slujitorul l'a dus pe Nurghehan la Hansadi, zicându-i acesteia: «— Doamnă și stăpînă! mi se pare că prințul și-a pierdut graiul. La mijloc poate că e o mare pricină. Înălțimea sa, Împăratul, l-a trimes la tine, cu nădejdea că poate înaintea ta i se va ridica prințului de pe cuget greutatea tainei lui.»

Auzind aceste, Sultana tresări în adîncul ei de o cotropitoare bucurie, și gîndi întru sine: «Acuma caută să mă folosesc

de clipa aceasta după care alerg de atîta vreme. Acum n'am nici o teamă. Că de și-a pierdut graiul nu va putea spune tatălui său ce i-am grăit eu lui despre patima dragostei ce-i port; iar de mi-o va descoperi voi spune împăratului că, cu dinadinsul, i-am grăit astfel doar îl voi face să vorbească.» Așa, Hansadi, n'a lăsat să treacă prilejul cel mai bun ce venise: a gonit pe toți afară din odaie, și a rămas singură singurică cu prințul Nurghehan. Hansadi l-a cuprins îndată de gît, îmbrățișindu-l fierbinte, și zicîndu-i: «— Ce supărare mare ai avut? nu te ascunde întru nimic de mine, care te iubesc într'atîta ca și cînd ai fi însăși fiul meu cel drept.»

Prințul văzînd atîta dragoste din partea împărătesei, se muncea să-i arate, prin schimele feței lui, cîtă mîhnire îi acoperise inima. Iar împărăteasa înțelegea dinpotrivă toate semnele și căutătura lui, închipuindu-și că și el, deasemenea, arde în acelaș foc al dragostei; și crezî că de aceia inima prințului căzuse în des-

nădejde, căci nu-și putea arăta iubirea pe față, cum nu putea nici dînsa, și că numai de frica cinstei și a tatălui său nu cutează să spuie cele ce-l mîhnise atît de mult.

Înverșunată prin rătăcirea cugetului ei, împărăteasa gîndia cum numai o femeie părăsită de virtute și de minte poate să gîndească; și vorbi: «— Ah! împăratul, ah! sufletul meu! rupe această groaznică tăcere care pre amîndoi ne chinuește; căci tu știi doară, că tot ce are tatăl tău, împăratul, stă în a mea putere. De voești să te înțelegi cu mine, să faci cele ce poftesc eu, în scurtă vreme îți vei vedea dorințele împlinite. Tu ești un prinț tînăr iar eu ca și tine sunt de tînără, și cu tine mă potrivesc mai bine decît cu tatăl tău, a cărui bătrînețe îmi apasă viața. Nu-mi răspunzi nimica? . . . Jură-te că mă vei lua de soție, și eu îți făgăduesc să te fac cît de degrabă împărat, căci voiu pripî moartea împăratului, tatălui tău. Și dacă vrei, mă jur pre Dumnezeu, făcătorul cerului și al pămîntului, că fără de nici un ascuns sunt vorbele mele, că adevăr din

adevărul curat grăesc ție. Așa, leagă-te și tu cu jurământ, încredințează-mă că vei da mâna cu cine te va încoronă pre tine.“

Nurghehan nu-i dete nici un răspuns, și, socotind ea, că prin tăcerea lui prințul arată neîncrederea lui, îi mai grăi: «Eu văd, prințule, că scopul meu te pune pe gânduri, că te îndoiești de voiu putea scoate la cale lucrul acesta. Deci îți voiu spune în ce chip vroesc eu a face pre împărat să moară: Sunt drojdii de tot felul de otrăvuri; este una pe care dacă ar bea-o, i s'ar curmă firul vieții într'o lună după ce a înghițit-o. Mai este una care omoară în două luni. Alta în sfârșit, lucrează mai încet, și cu aceasta ne vom slujì noi ca tatăl tău să se înbolnăvească, și să tînjască de azi pe mine, fără să bage de seamă norodul cum că noi suntem pricina morții lui. Apoi te vei sui tu în scaunul împărătesc, și mulțimea te va ascultă....

Șeherasadi, văzînd că mijeste de ziuoă,

și-a amînat povestirea pe noaptea următoare. Iar sultanul îngăduind-o, Șeherasadi a luat astfel șirul poveștii în

A OPTA NOAPTE

... Auzind acestea fiul împăratului, și de ar fi vroit să-i grăiască, încă n'ar fi avut putere să răspundă, într'atît îl încremenise cele ce ascultase urechile lui.

Sultana, mai gîndindu-se, adăogă: «Prințule! de cumva nu te pricepi, în ce și a-
nume chip ne-am putea lua, eu te voi învăța, să știi: după moartea tatălui tău, să mă trimiți în țara mea, și să trimiți după mine pe un căpitan cu vreo cîțiva ostași, pe supt ascuns; iar ei, ca niște tîlhari, călcîndu-mă să mă răpească, și să iasă vestea că m'au omorît pe drum. Apoi, cu vremea, să mă cumperi dela căpitanul acela ca pe o roabă. Prin aceasta vei putea să-mi fii bărbat, și apoi vom trăi la olaltă, viața cea mai dulce».

După spusele acestea Sultana tăcù, dînd vreme prințului să poată răspunde. Dar

fiindcă prințul tăcea mereu, femeea își pierdù cumpătul, și, stringindu-l cu înflăcărare în brațe, îl sărutâ pătimaș. Atunci Nurghehan, scîrbit de nerușinarea mașterii sale, s'a smuls fără grai din brațele ei, și așa de grozav a lovit-o cu palma peste gură încît și-a umplut degetele de sînge. Iar Sultana și-a schimbat pe dată dragostea cea mare într'ominie turbată, de-i sticleau ochii de furie cum mai înainte îi străluciseră de dragoste, și a 'nceput să strige: «Aha! blestematule, așa găsit-ai de cuviință să te porți cu o împărăteasă care ți se închină la picioare? Dacă te poftesc în scaun, în locul tatălui tău, eșind înaintea virtuții tale sălbaticice, cu așa urgie să mă lovești? Nu puteai înțelege pe o femeie orbită de patimă? Eu eram vrednică de mila ta dară, ci nu de rușinea ce mi-ai făcut. De-acum înainte poți să-ți îndoiești urgia asupra mea, și tot nu mă vei putea urî cum te voiu urî și te voiu urgisi eu din ceasul acesta. Fugi din fața mea,

și așteaptă răzbunarea unei femei pe care a-i căutat s'o scobori în ochii tăi».

Dar, Sultana nu mai erà nevoe să gonească pe prinț, că el singur se duse, grabnic, încît numai pe jumătate auzise amenințările ei.

Hansadi nu mai visà acum altceva decît numai pierzarea lui Nurghehan. Așa, spre ajungerea acestui scop, și-a rupt hainele, și-a smuls părul din cap, și-a sgriat obrazul de s'a umplut de sînge, și a'nceput să se vaite de răsună casa cu ea, până ce auzi sultanul și se duse acolo să vadă ce i se întîmplase prea scumpei lui soții, socotind însă dintru'ntăi, că strigătele erau de bucurie, că poate fiul său își destinsese iarăși graiul. Dar găsind pe sultană despletită, însîngerată și căzută pe divan, s'a umplut de o adîncă mirare și de o grozavă durere, zicînd: «Oh! draga sufletului meu, cine te-a adus în starea aceasta? Spune-mi ca numai-decît să-ți fac îndestulare cu isbîndă».

Iar vicleana sultană, isbucnind și mai tare în plîns, răspunse: «Doamne! tu ești

tatăl, și cum nu ți-ași spune ție mai întâi ce mi s'a întâmplat. Și dacă te miri de cum m'ai găsit, m'ai amarnic te vei miră, dacă-ți voi arăta cum că fiul tău a făcut fapta aceasta»... — «Fiul meu» strigă sultanul! Ce spui, draga mea: Oare a putut răutatea lui să se reverse atât de cumplit asupra mașterii lui, să o necinstească până într'atît?» — «Doamne el e și mai vinovat decît atîta... Oare, care femei nu s'ar fi încrezut în virtutea atît de bine întipărită pe obrazul său? Căci eu ședeam aici, pe divan, cînd a intrat aici, și am scos pe toți ai casei ca să pot afla pricina tăcerii lui. Iar el n'a întîrziat mult să și-o arate, căci îndată ce s'a văzut singur cu mine, astfel a început să cuvînte: «Împărăteasa mea! eu caut să-mi rump tăcerea ce am ținut până acum, tăcere la care numai tu singură ești de pricină. Eu mă închin ție, și îndoiala că nu voi putea să-ți vorbesc numai ție, mi-a adus această născocire, că, în sfîrșit, să fiu atît de norocit și să pot grăi ție fără mărturii! Și dacă-mi primești dra-

gostea, eu m'am hotărît să omor pre tata și să te iau pre tine de soție, căci noroadele lui, ca și mine, s'au săturat de stăpînirea lui cea îndelungată... Îngăduște-mi, Doamne, să-ți povestesc toate din cuvînt în cuvînt, cele grăite de dînsul către mine; dar însumi mă cutremur încă de cele auzite. Spusa lor îți va arătă că ai adus pe lume un prinț cu suflet de năpîrcă. Că dacă a văzut și-a văzut că nu mă poate înduplecă voii lui, a pus mîinile pe mine, ca să mă silească, și, împotrivindu-mă, mi-a rupt hainele și m'a bătut. Poate m'ar fi și omorît, ca să nu-i pot arătă fapta, dar temîndu-se că vor veni femeile mele pe care le-am fost îndepărtat din odaie mai înainte, a fugit și m'a lăsat așa cum m-ai găsit, și cum încă vezi cu ochii».

Sultana a spus toate aceste cu o mare mîhnire zugrăvită pe obraz. Iar sultanul, cu toată iubirea ce păstră fiului său, cum a eșit din casă, a chemat gialatul și i-a poruncit să pregătească toate spre uciderea lui Nurghehan.

Vizirii auzind groaznica poruncă împărătească, și mirîndu-se că nu-i cheamă și pre dînșii la sfătuire, ci numai singura hotărît moartea fiului său, s'au adunat cu toții, de s'au dus la mîniosul împărat către care unul dintr'înșii a grăit astfel.

«O! stăpînitor al lumii! noi ne rugăm ca numai astăzi să dăruiești cu viață pre fiul tău, și să ne arăți și nouă ce greșală mare a putut face, ca să se într'armeze mîna părintească asupra vieții lui».

Împăratul le povestî atunci toate cele ce-i spusese împărăteasa.

La aceste, cel mai bătrîn vizir, a început cuvîntul zicînd:

«O! împărate, adasta și te păzește, și nu te luă după valurile mîniei tale cele iuți, nici după vorbele unei muieri care te învață să faci un lucru, ce-i o călcare a poruncilor dumnezeiești, împotriva dreptății, pe care ne-o arată proorocii; și mai ales gîndește bine că împărăteasa pirăște pe tînărul prinț fără a aduce vreo mărturie, spunînd că dînsul o iubește și că ar fi vrut să-și stîmpere dra-

gostea cu sila. Dar oare de cînd au început femeile să prețuiască așa de sus curăția lor în cinste, încît să năpăstuiască pe cei ce îndrăznesc să le ispitească? Se află în adevăr destule, care pre unul ca acela să-l isgonească; dar pecînt îl osîndește virtutea ei, pre dînsul de asemenea îl desvînvățește deșărtăciunea ei; și lesne se iartă o greșală ce se trage pe urmele frumuseții femești. Pentru aceea să te ferești, doamne, a jertfi pre fiul tău, numai după defăimarea unei femei ce voește să-l prăpădească pentru că nu l-a putut înșelă. Înălțimea ta să mai socotești și aceasta, cum că femeile sunt viclene. Povestea Șaihului Șahabedin, un doftor vrăjitor prea învățat, dovedește desăvîrșit intrucît trebuie să se teamă bărbatul de șiretlicul femeesc».

Împăratul atunci a dorit să auză povestirea Șaihului, și bătrînul vizir a început-o așa:

Povestea Șaihului, — a vrăjitorului Șahabedin

«Odinioară, sultanul Eghiptului și-a strîns

într'una din zile, în palatul său, pre toți bărbații, cei mai învățați; acolo, din una 'n alta, s'a pornit între dînșii o gîlceavă, căci erà vorba: cum că îngerul Gavril, a luat pe Mohamet din așternutul lui, și i-a arătat tot ce se află în șapte ceruri, în rai și în iad, iar pe urmă, după ce acest mare prooroc, a grăit cu Dumnezeu optzeci de mii de cuvinte, l-a adus îngerul înapoi în patul lui. Însă pe lîngă povestirea aceasta se întăreà mai ales cuvîntul cum că: așa de cu grabă s'a făcut călătoria aceasta, încît cînd s'a întors Mohamed așternutul erà tot cald, ba au mai ridicat de jos și un ulcior cu apă, pe care-l răsturnase cînd se sculase din pat, și apa nu apucase să se scurgă toată pe jos.

Sultanul, care-i ascultă pe toți vorbind, spuneà că acest lucru nu ar puteà fi cu puțință nici într'un chip, cînd cele șapte ceruri sunt depărtate între ele, cale de mers, cinci sute de ani, dela unul la altul, și cînd fiecare cer e tot pe atît de adînc pe cît de depărtat e de cellalt. Așa dar

cum le-ar fi putut trece Mohamed pre toate, ba încă să vorbească și optzeci de mii de cuvinte cu Dumnezeu, și întorcându-se înapoi să-și găsească și patul cald încă, și ulciorul de apă încă nu de tot golit. Cine ar fi prostul care ar putea crede una ca asta, zicea sultanul.

Învățații răspunseră împăratului, cum că în adevăr lucrul acesta nu e după fire, dar că la Dumnezeu sunt toate cu putință, ca la un a-tot-puternic care biruește rînduiala firei pusă supt ascultarea cuvîntului său prea înalt.

Dar sultanul, care ținea cu cei slobozi la gîndire, și care nu suferea să se atingă cu nimic a-tot-puternicia firei, n'a vrut cu nici un preț să creadă în minunea aceasta.

Din disputa asta a eșit gîlceava, și despre gîlceavă, vestea în tot Eghiptul, până la urechea prea învățatului Șaih Sahabédin, care, cine știe din ce pricini, nu fusese la adunarea de față. Dar cum a auzit despre aceasta îndată s'a dus la

palatul sultanului, pe cel mai mare zăduf de căldură.

Cum a aflat sultanul de venirea șaihului în curtea sa, i-a eșit întru întâmpinare, poftindu-l într'o odaie frumoasă. Apoi i-a zis: «Doftorule, nu erà de lipsă ca să te ostenești să vii până aici; să fi trimes numai o slugă, și noi ți-am fi împlinit tot ce sufletul ți-ar fi poftit dela noi». — «Doamne! i-a răspuns învățatul, tocmai pentru aceea am venit, ca să mă învrednicesc și să am norocirea a stă câteva clipe cu împărăția ta». Sultanul atunci s'a arătat către dânsul cu mare dragoste și cinste.

Odaia în care erau aveà patru ferești, cătră cele patru părți ale lumii. Șaihul a rugat pe sultan să le lase pe toate închise, apoi, mai șezură la olaltă, și mai povestiră despre una și despre alta, până cînd șaihul a rugat pe sultan de a deschis iarăși o fereastră, care fereastră dà către un deal anume Kiseldaghi, ce se tălmăcește: *Dealul roșu*; apoi rugă pe sultan să privească afară. Sultanul s'a dus la

fereastră, și a văzut deasupra dealului și pe șes, încoace, o mulțime de ostași într'armați cu coifuri și cu cămăși de zale, călări și cu săbiile scoase, dînd frîne cailor celor mulți, puzderie, ca stelele cerului, îndreptîndu-i spre palat.

Văzînd aceasta sultanul s'a schimbat la față, și, înspăimîntat, a strigat: «O! cerule! Ce oaste e aceasta, ce vine alît de înfricoșat, îndreptându-se în spre palaturile mele?» Iar șaiul i-a zis: «Nu aveà nici o grijă, Măria ta, că nu-i nimica!» și a închis singur fereastra, apoi a deschis-o iarăși, și a spus: «Privește acuma!» iar sultanul privind, n'a mai văzut nici pe deal, nici pe șes, vreun picior de ostaș.

A doua fereastă erà întoarsă către cetate. A rugat șaiul pe sultan de a deschis-o și pe aceasta. Și zări, sultanul, toată cetatea Cairului în prada vălvătaelor unui foc groaznic, vălvătăi ce se înălțau pînă în adîncul cerului pe care-l întunecă de fum. Iar sultanul, înfricoșat la culme, strigă desnădăjduit: «—Vai mie,

frumoasa cetate a Cairului zace în cenușe!» «—Nu te teme, Doamne, a zis șaiihul, că nu-i nimic». Și închizînd fereastra, apoi deschizînd-o, sultanul iarăși nu mai văzù nimic.

Zicînd șaiihul să deschidă și a treia fereastră, sultanul văzù cum apa Nilului, se umflase într'atîta, că sbucnind dintre țarmuri, năvăleă în valuri, spre zidurile palatului. Cu toate că sultanul, după vederea celor dintîi minuni, învățase să nu se mai înspăimînte, totuși nu-și putù înfrîna frica și strigă: «Vai de mine și de norodul meu, căci apa îmi nărue zidurile și-mi îneacă pre toți supușii mei»—«Nu-i nimica, Doamne, nu te teme», zise șaiihul, și închizînd fereastra, și deschizînd-o, sultanul văzù apa Nilului lunecînd frumos în curgerea ei cea obișnuită, între încîntătoarele ei țarmuri.

Mai pe urmă s'a rugat șaiihul de a deschis și pe a patra fereastră, ce dădea către o întinsă și nisipoasă pustie. Și măcar că sultanul știa din cele dintăi trei fapte că toate-s numai niște arătări,

inima tot îi svîcni de bucurie, cînd, deprins să vadă numai o întindere de pămînt goală și hursuză, ochii lui întâlneau pe dânsa de data asta, numai vii întinse, grădini cu pomii cei mai roditori din lume, brăzdată de pîrae ce vîjiau ușor, și pe ale căreia țărături creșteau în toată frumusețea lor trandafiri învolți, vasilici, tulpini de balsam și de narcisi, cari flori desfătau ochii, și îmbălsămau aerul cu mirezmele cele mai dulci de pe pămînt. Printre florile aceste sburau turturele, și nenumărate privighetori care umpleau bolta cerului cu, cîntecul lor, iar acestora le răspundeă celelalte păsări.

Sultanul credeă că vede aeeva grădina cea din Eram, sau raiul pămîntesc. Și sultanul plin de mirare și de bucurie, strigă încîntat: «Doamne, ce schimbare! Ce grădină frumoasă! Ce desfătare! Cu ce bucurie mă voiu primblă în toate zilele printr'însa». — «Nu te bucură așa de tare, Măria ta, zise șaihul, că nimic nu-i din ceiace ți se arată ochilor». Atunci închise repede fereastra, și cînd a des-

chis-o, sultanul zări, ca de obicei, pustia întinsă și mohorâtă.

Atunci șaiihul zise: «Doamne! eu ți-am arătat niște minuni destul de mari, dar acestea toate sunt nimic pre lingă atitea altele, ce pot să mai arăt înălțimei tale. Poruncește să aducă aici o puțină cu apă».

A poruncit, sultanul, și îndată s'a adus în odaie o puțină plină cu apă. Văzând-o, șaiihul zise: «Binevoește, împărația ta, de te desbracă, apoi încinge-te cu un brîu și așa, să te bagi în apă». Sultanul făcù precum îi spusese șaiihul, iar acesta îi mai zise: — «Bagă-ți acum capul în apă, apoi scoate-l afară». Sultanul și-a muiat capul în apă, și îndată s'a pomenit pe un deal, de pe țârmurile mării. De această minune mai tare s'a mirat decât de cele dintăi, zicînd, în sine, cu mare mînie: «Așteaptă, șaiihule necredincios, carele așa mai înșelat. Tu ai socotit să-mi răpești tronul: dar de mă voiu întoarce în Eghipt, de unde m'a răpit măestria ta cea necurată, mă jur cum că îți voiu răsplăti».

Așa ocără pe șaiih întru sine; dar so-

cotind că aceste toate nu-i folosesc la nimic, și-a luat inima în dinți și, cu hotărîre și îndrăzneală, s'a dus la niște oameni cari tăiau lemne în pădure, și față de care își pusese în gînd să nu descopere ce-l aduce, «căci, zicea întru sine, de le voi spune că sunt un Craiu, nu mă vor crede și mă vor ține drept un nebun, sau drept un înșelător».

Tăetorii de lemne l-au întrebat, cine este: «om bun, le-a răspuns, că sunt un negustor, și m'a apucat o furtună pe mare de mi s'a sfărîmat corabia, și am scăpat numai pe o scîndură. Iar acum, văzîndu-vă, am venit la voi, ca privindu-mă în ce stare mă aflu, să vă fie milă de mine».

Oamenilor acelora li s'au umplut sufletul de milă pentru dînsul. Dar și ei erau atît de săraci că abia se puteau hrăni pe ei singuri. Însă tot și-au făcut pomană cu el, de i-au dat unul haina lui cea ruptă, altul încălțămîntea, și, îmbrăcîndu-l, l-au dus în cetatea lor, ce eră așezată după dealul acela, și lăsîndu-l acolo, s'a dus fieștecare pe la casele lor.

Rămînînd sultanul singur, și socotînd ce va face, a plecat pe ulițe, în sus și în jos, fără să știe ce are să se mai întîmple cu dînsul. A umblat pînă ce a ostenit, și acuma căută cu ochii un loc să se odihnească.

Așa, s'a oprit în fața casei unui făurar bătrîn, carele vazîndu-l trudit, la poftit înăuntru. Sultanul a intrat la dînsul, și a șezut pe o laviță lîngă ușă. Iar bătrînul făurar i-a grăit: «— Tînărule, pot să întreb cu ce meșteșug te îndeletnicești, și cum și prin ce împrejurări ai ajuns pe meleagurile aceste?» Sultanul îi răspunse tot ca și celor din pădure, și mai adăogă: «— Eu am aflat niște oameni cu sufletul milostiv, cari tăiau lemne colo în pădure, și le-am povestit nenorocirea mea; iar lor le-a fost milă de mine, și m'au îmbrăcat cu hainele acestea.» «— Mă bucur răspunse făurarul, că ai scăpat din furtună; iar întrucît privește de marfa ce ți s'a innecat, să nu-ți fie inima rea, căci ești tînăr, și poate vei fi mai fericit în cetatea aceasta, al cărei

obiceiul este de a ajuta pe străinii ce se așează aicea. Ai de gând să rămîi la noi? — «Da, răspunse sultanul, am de gând să nu mă duc mai departe, socotind că aici îmi vor merge lucrurile din plin». — «Atunci bine, îi răspunse făurarul, dar să ascuți de sfatul meu, ce ți-l voi da acum. Să purcezi numai decît, și să te duci la băile femeilor celor de obște, și ajuns acolo, să te așezi la ușă, și să întrebi pe toate femeile ce vor eși afară, de au bărbat? Și care va zice că n'are, aceia va fi a ta după rînduiala țării acesteia».

Sultanul, ascultînd sfatul acesta s'a ridicat, și, luîndu-și ziua bună dela bătrînul făurar, s'a dus și s'a așezat la ușa băilor acelora.

Așa, nici n'a șezut mult, și iată o femeie nespuse de frumoasă că esă din bae afară și despre care, sultanul, cum a zărit-o, a și zis în sine: «Ce norocit aș fi, dacă femeia aceasta vrednică de iubirea mea, n'ar fi măritată; căci dacă aș lua-o, m-ași mingii de nenorocirea ce m-a

lovit». Aşa, cum ieşi afară, o întrebă: «Frumoasă femeie, ai bărbat?» — «Am unul», îi răspunse dînsa. «— Destul de rău» zise sultanul, «căci erai numai bună pentru mine».

Femeea s'a dus în calea ei, dar îndată a eşit alta, însă groaznic de urîită. Cînd o zări sultanul, îşi zise în cugetul său: «Ah! ce urîciune! Mai bine să mor de cit să trăiesc cu o hizenie ca aceasta; de s'ar duce până n'aşi avea vreme să o întreb de are ori nu bărbat. Dar fiindcă faurul mi-a spus să le întreb pre toate, aceasta trebuie să fie o regulă la care trebuie să mă supui». Şi a întreat-o de are ori nu bărbat. Iar dînsa răspunzîndu-i că are, se umplu sultanul de atîta bucurie pe cît de supărat fusese întii.

A treia femeie ce ieşi fu tot aşă de gro-gavă ca şi cealaltă. «Vai de mine, zise sultanul, asta e şi mai urîită decît cealaltă. Dar oricum ar fi, odată ce m-am hotărît să mă supun unei măsuri, trebuie să trec şi prin foc de-o fi. Şi afară de asta, dacă şi aceasta îmi va răspunde

că are bărbat, atunci n'oiu aveà de ce mă plinge, căci sunt alți bărbați și mai de văetat ca mine».

Așà, apropiindu-se femeea de dînsul, sultanul îi zise, tremurînd: — «Femea frumoasă; măritată ești?» — «Măritată sunt, tînărule», i-a răspuns femeea fără să se oprească din mers.

Foarte bucuros, sultanul, stătù să mai treacă una, așteptîndu-se să vadă o altă slutenie. Dar femeea ce veni covirșea în frumusețe pe cea dintîi. — «Ah! ce minune!» își zise sultanul, «zioa și cu noaptea nu se împotrivesc una alteia ca aceasta celor două dinainte. Dar pot oare stà la un loc îngerii cu diavolii?»

Deci s'a apropiat cu multă smerenie de dînsa, și o întrebă: «Prea vrednică de iubire, femea, măritată ești, au ba?» Iar dînsa îi răspunse «nu», căutînd cu ochii deodată asupra lui. Apoi se duse, și lăsă pe sultan locului, încremenit.

«Acum ce să fac eu?» se întrebă craiul rămas singur. «Ce m'a învățat degeaba,

faurul, să vin aicea, când femeea în loc să se oprească așa după cum mi-a spus el că-i legile țării, ea m'a privit cu mîndrie și apoi a plecat? Dar e adevărat că sdrențele de pe mine îndreptățesc privirea ei. Și, așa, eu îi dau dreptul să-și caute norocirea ei aiurea».

Cugetînd sultanul acestea, iată că i se oprește în față un rob, și îi zice : «Doamne, eu caut pe un străin sdrențuros, și după cum văz străinul acela trebuie să fii chiar dumneata. Dar să poftesti să mergi cu mine, dacă voești să te duc acolo, unde cu mare dor ești așteptat».

Sultanul s'a luat după robul acela care l-a dus într'o casă mare. Și-a așteptat acolo mai multe ceasuri fără să deie cu ochii de altcineva decît de rob, care-l rugă să aibă răbdare și să aștepte.

În urmă au venit patru femeii împodobite, și scump îmbrăcate, petrecînd pe alta acoperită de pietre nestimate, dar cari pietre erau cu mult mai pre jos de frumusețea celei ce le purtă. Sultanul, numaidecît a și văzut că aceasta eră

femeia ce ieșise mai pre urmă din baie. Dînsa se apropiè de el, și-i zise cu dragoste: — «Să ierți că te-am zăbovit atîta, dar n'am vrut să mă arăt stăpînului meu prost îmbrăcată. Acum dumneata ești în casa dumatăle, și tot ce vezi al tău este, și tot ce-i vreă, numai să poruncești și ți se va împlini».

— «Femeie frumoasă, răspunse sultanul, cu o clipă mai nainte îmi plîngeam nenorocirea și acum sunt cel mai norocit om de pe lume. Și drept îți spun că văzîndu-te cum mă privești, trufașă, dreptate îți dam. — «Doamne, răspunse femeia eu m'am păzit a face altfel, căci toate femeile din cetatea noastră așa au obiceiul, să se arate mîndre, dar acasă sunt blânde și bune».

— «Cu atît mai bine, zise sultanul, iar dacă în adevăr eu sunt stăpîn aici, atunci iată, poruncesc: să vie îndată un croitor și un cismar, să-mi croiască haine și să-mi taie o pereche de ghete, după rangul pe care-l am aici ca bărbat, și după cel ce l-am avut până acum în lume». — «Am avut eu

mai dinainte gîndul acesta, se grăbi femeea, și îndată negustorul evreu din cetate îți va aduce tot ce ai de lipsă. Iar până atunci pofteste de te răcorește cu băuturi reci». Și, luîndu-l la masă, l-a dus într'o sală în care îi așteptă o masă acoperită de băuturi, mîncări și roade. Și'n vreme ce ospătau, cele patru femei stăteau la spatele lor și le cîntau cîntări cu stihuri de ale poetului Bada Saudai; iar, în urmă, a luat și stăpîna alăuta de a a cîntat în pas cu celelalte, înveselind cu totul pe sultan.

Într'acestea iată și evreul, și sultanul și-a ales vestmînte de mătasă cu fir și flori de aur, — cîte i-au fost de trebuință. Și îmbrăcîndu-se sultanul în ele, i-a plăcut soției sale, și amîndoi au rămas foarte mulțumiți, unul de altul.

Și a trăit sultanul cu femeea aceasta șapte ani de zile, și a avut șapte feciori și șapte fete. Dar fiindcă, iubindu-se mult amîndoi, au dus o viață de petrecere, și-a cheltuit femeea toată averea; și la

urmă a trebuit să-și sloboadă robii și să-și vînză pămînturile.

Femeea, văzînd că au ajuns în așa sărăcie, zise bărbatului: «Frate dragă, atîta cit am avut de unde, tu ai trăit fără să muncești, fără nici o chiverniseală. Dar acum ți-a venit rîndul să cîștigi tu traiul a-lor tăi. Muncește deci, bărbate.»

Sultanul s'a supărat de vorbele aceste, și s'a dus iarăși să ceară sfatul bătrînului făurar. Și i-a zis: «Bătrînule! iată-mă-s mai nefericit ca altădată. Căci acum am femeie și patrusprezece prunci pe care trebuie să-i hrănesc.» Atunci bătrînul l-a întrebat: — «Dar nu știi nici un meșteșug?» — «Nu știu». Auzind aceasta făurariul a scos din buzunar de i-a dat un ban, sfătuindu-l: «— Du-te de-ți cumpără o funie, și te dî în tîrg, unde stau cărătorii, de poveri cu funia.» Așa a făcut sultanul, și amestecîndu-se printre ceilalți cărători, așteptă, pînă îl chemă unul să-i ducă un sac. Cu mare greutate a dus sultanul sacul, căci nu eră învățat a trăi astfel, iar funia îi tăia umerii. Apoi a

luat banul și s'a dus acasă. Dar femeea îi spușe că de nu va aduce, zilnic, cîte de zece ori atîta, vor muri cu toții de foame.

A doua zi, sultanul, mîhnit de moarte, porni de acasă, dar nu se mai duse la tîrg, și se 'ndreptă spre țarmurile mării, unde se așeză și începù să-și plîngă soarta.

Căutînd cu ochii locul unde fusese aruncat la început, cînd venise pe locurile aceste, blestemă șiretenia șaiului Sehabedin care-l adusese în starea aceasta.

Și pentrucă mai nainte de ași face rugăciunea vroî să se spele, s'a băgat cu totul în apă. Dar cînd și-a scos capul din apă afară, a rămas împietrit de mirare cînd se trezi în palatul lui, în puțina cu apă, înconjurat de către deregătorii săi. Atunci, văzînd pe șaih, îi strigă: — Șaih blestemat, oare nu te temi de pedeapsa lui Dumnezeu, pentru cele ce ai făcut sultanului și stăpînului tău?» Dar șaihul i-a răspuns: « — Doamne! De unde-ți vine mînia aceasta asupra mea. Că numai o clipă ți-ai muiat capul în

apa aceasta, și l-ai și scos afară. De nu mă crezi întreabă, stăpîne, și pe deregătorii tăi, aici de față».

Dar sultanul n'a crezut și a strigat: «Tu, robule, ești un înșelător, căci nu o clipă ci șapte ani am rătăcit prin țări străine, și cărător cu funia am fost, de m'am chinuit».

— «Măria ta, răspunse șaiihul, dacă nu crezi îți voi arăta în faptă aceasta», și s'a desbrăcat, și, încingîndu-se cu briul, s'a băgat în putina cu apă, și s'a muiat cu cap cu tot.

Jar sultanul luîndu-și hamgerul, așteptă să taie capul șaiihului cînd și-l va scoate din apă. Numai că șaiihul află de gândul sultanului, căci eră cunoscător al cărții *Mecașefa* ce știe cugetul oamenilor, și prin știința ce se numește *Algaib an alasbar*, se făcù nevăzut din putina cu apă, și sbură tocmai în cetatea Damascului, de unde trimise sultanului o scrisoare cu următorul cuprins:

«O, craiule! află că și tu, și eu, nu suntem decît niște bieți robi ai lui Dum-

nezeu. Și dacă ție într'o clipă ți s'a părut că trăiești șapte ani, au de ce să nu crezi că proorocul Mahomed și-a găsit patul cald încă, după ce a trecut prin cele șapte ceruri? Căci nimic nu e cu neputință lui Dumnezeu care a zis să se facă lumea, și totul s'a făcut!»

Cetind sultanul a început să fie mai credincios, dar păstrînd încă pizmă șaihului, a scris craiului Damascului să-l prindă, să-i taie capul și să i-l trimită.

Craiul Damascului primi aceasta, și, auzind că șaihul trăiește într'o peșteră departe de cetate, trimise capigiii, să-l aducă prins.

Dar capigiii au dat în peșteră peste ostași într'armați în zale de fier ce păzeau, și s'au întors de a spus aceasta sultanului, iar sultanul, mîhnit, și-a strîns oștile de-a pornit să prindă pe șaih. Dar și el, din fața oștirilor puternice ale șaihului, cu spaimă s'au întors înapoi.

Atunci și-a chemat vizirii, să le ceară sfatul, iar cel mai bătrîn îl sfătui să-și trimită roabele, pe cale pașnică, la șaih,

și ele să caute a află dacă este vreo vreme cînd șaijul nu poate face minuni. Sultanul a ascultat, și-a trimis pe roabele lui cele mai frumoase; iar șaijul crezînd că, într'adevăr, cu gînd pașnic le trimite sultanul, a căzut în capcană, și s'a îndrăgostit cu patimă după una din ele. Iar aceasta n'a întîrziat mult să-l roage pe șaij, să-i spuie acesta, dacă este vreo vreme cînd el nu poate face minuni. Dintr'untăi șaijul a rugat-o să nu-l mai îmbie cu astfel de cuvinte, dar la urmă, roaba, cu plinsete și imputări, îl sili să-i spuie, cum că, în adevăr este o vreme cînd nu poate face minuni: atunci cînd, stînd în apropierea unei femei, nu se spală, cum spune coranul.

Atîta i-a trebuit roabei, să ducă ștafetă,— că sultanul să trimită noaptea un pilc de capigii carii să prindă pe șaij. Iar roaba vărsă apa pe care șaijul o ținea veșnic într'un vas, la capul lui, și, eșind afară din peșteră, cu chip să aducă alta proaspătă dădù, de veste capigiilor, cari se și repeziră să puie mîna pe șaij.

Numai cît acesta de îndată își dete seama de cele ce se întîmplase, luă două lumînări, și învîrtindu-le în mîină, spunea încet cuvinte neînțelese care speriară pe capigii, și-i făcù să fugă. Iar șaiatul se spălă în grabă, iar cînd intră roaba în peșteră, și-a șchimbât chipul cu cel al roabei, iar pe-al ei cu cel al lui, și alergînd după ostașii sultanului le strigă: «Așă îndepliniți voi porunca stăpînului vostru! Mergeți de prindeți pe șaih, căci nu mai are nicio putere acuma. Eu vă voi ajuta să vi-l dau în mîină».

Capigii s'au întors de au tăiat capul roabei pe care-l credeau al șaiatului, și l-au dus sultanului; dar în vremea aceasta șaihul și-a luat înfățișarea lui, iar mortul a rămas, cum și eră, cu chipul roabei.

Iar șaihul, care eră de față, spuse craiului: «O, craiule, nu-ți mai într'arma mîina să prigonești pe nedrept. Și mulțumește-te că mi-am răsplătit necazul numai cu capul roabei tale».

Spuind acestea șaihul se făcù nevăzut,

lăsând pe craiu și pe toți dregătorii încremeniți pe loc.

Aceasta este, Doamne, povestea șaihului Șahabedin, zise întâiul vizir împăratului Persiei. Și, luminăția ta, poate vedea că bărbații nu trebuiesc să se încreadă în spusele femeii. Și măria ta să ne lase a cercetă, poate că fiul măriei tale, prințul Nurghehan, să ne poată arătă nevinovăția lui.» — «Bine, răspunse împăratul, îi prelungesc viața până mine», Library Cluj

Iar în vreme ce vizirii s'au dus în temniță să cerceteze pe prinț, împăratul porni la vânătoare, iar când se întoarse, se puse la cină cu sultana Hansadi, care-i zise: «Mă tem, Doamne, că-ți va părea rău că ai prelungit viața prințului, fiului tău. Căci coranul zice că omul are două feluri de dușmani pe cari-i iubește: pe copiii lui și pe averile lui. Iar tu nu trebuie să te lași domolit de sfaturile tuturor, după cum învață și fabula *Grădinarului cu fiul său*, pe care, dacă Măria ta nu o știi, îngădui-mă să ți-o povestesc».

CÚPRINSUL:

	Pag.
A treia noapte-Pescarul și duhul	5
A patra noapte	10
A cincea noapte	16
Povestea Craiul grecesc	20
A șasea noapte	23
A șaptea noaptea	28
Povestea celor 40 de Viziri	29
A opta noapte	37
Povestea Șaiului	43

